

بررسی و مدیریت افت دانش آموزان در زمان کرونا و ترک تحصیل دانش آموزان بر اثر جدایی و طلاق والدین مقطع ابتدایی مناطق محروم استان اصفهان ناحیه ۳

سعید زمانی پور

دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی دانشگاه شهید باهنر اصفهان

Saeedzamanpor5@gmail.com

چکیده

آموزش و پرورش در همه کشور از جمله استان اصفهان در مبحث طلاق والدین دانش آموزان و تاثیر بر آن ها و فقر بین دانش آموزان در دوران بیماری کوید_۱۹ با چالش ها و شرایط تازه ای رو به رو شد و مفهوم مدرسه با تعریف و تصویری که در ذهن مردم نقش بسته بود بسیار فاصله گرفت. مردم مناطق محروم استان اصفهان و دانش آموزان ابتدایی ناحیه ۳ اصفهان در حالت عادی از کیفیت آموزشی بالایی برخوردار نبودند به دلیل کمبود امکانات و فقر بین دانش آموزان این استان و روستاهای اطراف در این دوران آسیب بسیار جدی دیدند و جبران نا پذیر دید. آموزش و پرورش در حتی در دوران پسا کرونا اکولوژی و زیست بوم جدیدی را تجربه می کند که همه ابعاد آن از نقش والدین، دانش آموزان، معلمان و مشکلات آنها، تولید منبع های آموزشی، مدیریت کلاس و مدرسه و برنامه ریزی آموزشی مدرسه به یک صورت بندی تازه نیاز دارد. هدف از نگارش این مقاله بررسی و سازماندهی شرایط کرونایی در تعلیم و تربیت دانش آموزان ابتدایی مدارس محروم استان اصفهان ناحیه ۳ و روستاهای اطراف و آموزش مجازی و چالش های موجود آمده در دوران کرونا، مشکلات حوزه های مختلف اعم از دانش آموزان و معلمان و والدین و پس از آن چالش های پیش رو برای دانش آموزان، والدین، معلمان و مدیران مدارس در دوران پسا کرونا و ارائه راهکار های مناسب مدیریتی برای اداره کلاس و مدرسه و تجزیه و تحلیل مدیریت و اهمیت مدیریت در سازمانها و آموزشگاه ها و مدارس برای ارتقای کیفیت و بدست آوردن نتیجه مطلوب در دوران پسا کرونا و برنامه ریزی مناسب برای بازدهی بالا در این دوران در رابطه با این قشر مهم و آسیب پذیر جامعه یعنی دانش آموزان مقاطع ابتدایی مناطق محروم میباشد. مشکلات به وجود آمده برای دانش آموزان نیازمند و قشر های پایین در استان اصفهان در دوران کرونا و پست کرونا در این مقاله است.

واژگان کلیدی: مدیریت، آموزش ابتدایی، آموزش مجازی، کرونا، پسا کرونا، مناطق محروم، دانش آموزان، استان اصفهان ناحیه ۳،

معلمان، فقر دانش آموزان، افت تحصیلی

۱- مقدمه

مضمون از نگارش این مقاله بررسی وضعیت داتش آموزان نیلزمند و ترک تحصیل و افت تحصیلی دانش آموزان استان اصفهان ناحیه ۳ در دوران کرونا و پسا کرونا است در استان اهواز است. ظهور بیماری کرونا و همه گیری آن در ماه های پایانی سال ۱۳۹۸ شمسی و سال ۲۰۲۲ میلادی باعث بوجود آمدن تغییرات غیر منتظره و اساسی در برنامه های آموزشی ایران و جهان شد. بسیاری از کشور ها در پی انتشار این ویروس، برای مهار و جلوگیری از بیماری مدرسه هارا تعطیل کردند. کشور ها با توجه به غیر منتظره بودن این موضوع و زمان اندکی که داشتند و نگرانی ایشان در رابطه با از دست رفتن زمان آموزش و آسیب پذیری این فرایند، فوراً آموزش مجازی را جایگزین آموزش های مجازی کردند.

واقعیت این است که روند مجازی سازی آموزش که قبلاً به آرامی آغاز شده بود، در کشور های دیگر در دانشگاه ها به کار گرفته شده بود، ولی در کشور ما کاری نو محسوب می شد. طی همه گیری کرونا به مدارس و سایر آموزشگاه ها رسید و روند آن تسریع پیدا کرد.

آموزش مجازی دانش آموزان، معلمان و خانواده هارا با چالش ها و مشکلاتی روبه رو کرد، این مشکلات در مناطق محروم که در حالت عادی از کیفیت آموزشی مطلوب و امکانات چندانی برخوردار نبوده، بسیار مخرب تر عمل کرد. پسا کرونا موقعیتی است که کرونا از دوران بحران خود فاصله میگیرد و نیازمند مدیریت و برنامه ریزی منظم و دقیقی است تا از این دوران به خوبی گذر کند.

ما در این مقاله به بررسی آموزش ابتدایی و اهمیت آن در زندگی بشر، اهمیت مدیریت و مدیریت آموزشی در آموزش پرورش کشور استان اصفهان، تاثیر طلاق والدین بر دانش آموزان چگونگی مدیریت و اداره با کیفیت کلاس و مدرسه، کرونا و چالش های آن و مشکلاتی که در حوزه های مختلف بوجود آورده میبردازیم؛ همچنین آسیب هایی که در مناطق محروم بوجود آمده را مورد بررسی قرار دادیم؛ همچنین به واکاوی شرایط تعلیم و تربیت در دوران پسا کرونا و راهکار های تعلیم و تربیت در آموزش و پرورش پرداختیم.

قطعا گذر از دوران بحران کرونا ما را در چالش ها و شرایط تازه تری در فرایند آموزش قرار میدهد. آموزش و پرورش کشور و استان اهواز باید بر اساس یک مدل استراتژیک و آینده نگارانه، برنامه های خود را تدوین نموده و راهبردها و راهکارها و برنامه های عملیاتی مناسب ارائه نماید؛ تا بتواند این دوران سخت را مدیریت کرده و از آن گذر کند. آموزش ابتدایی

در جوامع بدوی، مجموع میراث فرهنگی بسیار اندک بوده و سطح دانش و مهارت ها آن چنان وسیع نبود، در نتیجه نیازی به نظام آموزشی منسجم با سبک برنامه خاص احساس نمیشد. آموزش بیشتر از طریق خانواده انجام میشد و جنبه ی غیر رسمی داشت. با گذشت زمان در کشور های مختلف، نظام های آموزشی رسمی با ساختار بسیار منظم و برنامه ریزی شده، شکل گرفت. در ایران با وجود تاریخ و تمدن کهن، سیستم آموزشی در طول تاریخ دچار تحول گردیده و تحولات بسیار وسیعی در مقاطع مختلف رخ داده است. البته دوره ی ابتدایی با این اسم در نظام آموزشی ایران وجود نداشت. قبل از تشکیل نظام آموزشی نوین، در ایران بیشتر مکتب خانه و مدارس دینی وجود داشت، افراد روحانی مکتب خانه را اداره میکردند و دروس قرآن و ادبیات فارسی به کودکان آموخته میشد. بعد از انقلاب مشروطه در سال ۱۲۹۰ هجری شمسی، قانون معارف برای اولین بار تصویب شد، در نتیجه آموزش ابتدایی را به عنوان اولین مرحله ساختار نظام آموزشی نوین ایران معرفی نمود و لزوم بسط و گسترش آموزش ابتدایی نوین در

تاریخ ایران، برای اولین بار مطرح شد. در سال ۱۳۲۲ طبق قانون تعلیمات اجباری، طول دوره‌ی آموزش ابتدایی ۶ سال تعیین شد، ولی در سال ۱۳۴۵ هجری شمسی مدت این دوره به ۵ سال تقلیل پیدا کرد اهمیت آموزش ابتدایی، به عنوان اولین مرحله‌ی آموزش همگانی مطرح است؛ البته آموزش پیش دبستانی به علت کمبود امکانات همگانی نمی‌باشد. (سمیعی درونه-۱۳۹۴)

همچنین مطابق اصل ۳۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه‌ی ملت تا پایان دوره‌ی متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحد خودکفائی کشور به طور رایگان گسترش دهد. و در سال ۱۳۹۰ قانون جدیدی تصویب شد که دوره‌ی ابتدایی از ۶ سال تشکیل شود و دوره‌های تحصیلی به ترتیب ۶ و ۳ و ۳ ساله شدند. این قانون سال ۱۳۹۱ اجرا شد. (ویکی پدیا-۲۰۲۲)

سبک‌های مختلف اداره کلاس درس

سبک‌های مختلف اداره کلاس براساس یک دسته بندی برای اداره کلاس سه سبک پیشنهاد شده است:

۱. سبک اقتدار گرایانه (دموکراسی قانون مدار)

۲. سبک مستبدانه (تحکم آمیز)

۳. سبک آزاد گذاری (آسان گیری)

سبک مستبدانه

در این سبک تنها معلم است که بر کل کلاس حکومت می‌کند و هیچ شاگردی حق اظهار وجود ندارد در این سبک مدیریت قوانین یا مقرراتی وجود ندارد یا اگر هم وجود دارد به نفع معلم تفسیر می‌شود. دانش آموزان این سبک به وسیله معلمان خود کنترل و محدود می‌شوند. این دانش آموزان یادگیرندگان منفعلی هستند و مهارت‌های ارتباطی ضعیفی دارند. (بهارلو-بهرروز-۱۳۹۸)

سبک آزاد گذاری

در این سبک هیچ قاعده و ضابطه‌ای حاکم بر رفتار دانش آموز نیست و هر طریقی که دلش می‌خواهد رفتار و عمل میکند دانش آموز اینگونه کلاسها از مهارت‌های تحصیلی ناکافی و کنترل شخصی ضعیفی برخوردارند. (بهارلو-بهرروز-۱۳۹۸)

سبک اقتدار گرایانه

در کلاس‌هایی که به این سبک اداره میشود معلم و شاگرد با توجه به رعایت حقوق یک دیگر رفتار میکنند و نسبت بهم احترام کامل بجا می‌آورند در این شرایط آموزشی رفتارها در محدوده قوانین و مقرراتی صورت می‌گیرد که خود وضع کرده اند و یا دیگران وضع کرده اند و آن‌ها قبولشان کرده اند دانش آموزان و دانشجویان معلمان اقتدارگرا دارای اعتماد بنفس اند. در ارضای نیازهای خود عجله نمیکنند با دوستانشان به خوبی کنار می‌آیند و از عزت نفس عالی برخوردارند بهترین سبک اداره کلاس درس سبک اقتدار گرایانه آزاد منشانه یا دموکراسی قوانین مدارانه است به باور چایلد بهتر است معلم خود را به یک سبک واحد مقید نکند و در مواقع لزوم از سبک‌های دیگر نیز استفاده نماید. باتوجه به تنوع موقعیت‌های کلاسی به نظر میرسد که استفاده از هر یک سبک‌های کلاس داری در موقعیت‌های خاص خودش میتواند مفید باشد. (بهارلو-بهرروز-۱۳۹۸)

عوامل موثر در مدیریت کلاس

مدیریت کلاس مفهومی وسیع تر از نظم و انضباط دارد که صرفاً ساکت نگه داشتن دانش آموزان در کلاس نیست. ساکت نگه داشتن دانش آموزان در کلاس هیچ ایرادی ندارد اما نباید کار اصلی معلم فرض شود. معلم در نقش رهبر کلاس مسئول هدایت و تدوین شده در رابطه با بهبود مرکز آموزش را درک و درصد تحقیق آن‌ها هستند. مدیریت کلاس همچنین مستلزم آن است که با ایجاد محیط یادگیری مناسب به دانش آموزان یاد دهیم چگونه رفتار خود را در کلاس اداره کنند با این حرف‌ها کلاس دارای مفهومی وسیع یافته و به غیر از نظم و انضباط هدفهای آموزشی معلم را در بر میگیرد.

عوامل موثر بر مدیریت کلاس شامل: ویژگی‌های شخصیت معلم روشهای تدریس معلم و استفاده از فنون تدریس میباشد. (بهارلو - بهروز - ۱۳۹۸)

برخورد با دانش آموزان پایه ابتدایی اصفهان طلاق

طلاق وقتی در سنین مدرسه برای کودکی رخ می‌دهد می‌تواند عمق فاجعه را بیشتر سازد. در واقع تصور زندگی بدون پدر و مادر برای یک دانش آموز بسیار سخت است. از این رو درک کردن دانش آموز طلاق از طرف محیط‌هایی که در آن قرار می‌گیرد، مثل مدرسه، امری ضروری است. با توجه به خصوصیات طرز رفتار درست با آن‌ها می‌تواند در بهبود روحیه او بعد از تجربه یک واقعه ناگوار، تأثیر مثبتی داشته باشد و کمک می‌کند تا این دوران سخت را راحت‌تر پشت سر بگذارد.

تصویر طلاق در ذهن دانش آموزان و مشکلات ناشی از آن در استان اصفهان

در سن ۷ تا ۹ سن دانش آموزان ابتدایی اصفهان به این فکر هستند که چگونه در درس‌هایشان موفق شوند و با هم سن و سال‌های خود ارتباط خوبی برقرار کنند. اما وقتی که مسأله طلاق به وجود می‌آید، یک کودک مدرسه‌ای مقایسه کردن خودش با دیگران را آغاز می‌کند. وقتی می‌بیند که همسالانش با پدر و مادرشان زندگی می‌کنند و دائم داستان‌های آن‌ها را می‌شنود به مرور افت تحصیلی پیدا می‌کند و اعتماد به نفس خود را از دست می‌دهد. با به وجود آمدن هیجانات متعارض در دانش آموز طلاق، عملکرد او به شدت افت پیدا می‌کند

برخورد با دانش آموزان طلاق مقطع ابتدایی استان اصفهان مشکلات دانش آموزان طلاق در مدرسه مسئولان مدرسه دائماً می‌پردازند و در این مورد با دانش آموزان صحبت می‌کنند. بعد از مدتی دانش آموز از خودش می‌پرسد چرا این اتفاق باید برای من رخ بدهد؟ همین عامل باعث می‌شود که آن‌ها گوشه‌گیر و منزوی شوند و مشکلات زیادی را تجربه کنند.

مهم‌ترین مشکلی که دانش آموز طلاق با آن درگیر می‌شود مشکلات رفتاری و حواس پرتی است یعنی هر کاری می‌کند جز اینکه به درس و کلاس توجه داشته باشند. به همین دلیل وقتی مدرسه از شرایط دانش آموز خود با خبر باشد می‌تواند رفتار درست و اصولی را نسبت به آن‌ها در پیش بگیرد. آموزش صحیح به دانش آموزان طلاق از طرف مربیان صورت می‌گیرد و این مهم می‌تواند شرایط کودک را بهبود ببخشد

والدین دانش آموزان طلاق باید چگونه رفتار کنند؟

کودک طلاق دوست دارد که از نعمت پدر و مادر به صورت مساوی برخوردار باشد، اما این مهم نمی‌تواند بعد از طلاق اتفاق بیافتد. بعد از طلاق ممکن است محل زندگی کودک تغییر کند و دائم از یک مدرسه به مدرسه دیگر برود، این مهم عملکرد دانش آموز را به کلی کاهش می‌دهد. برای اینکه فشارهای روانی ناشی از طلاق بر روی

دانش آموزان کم شود، والدین باید از مشاوره‌های طلاق استفاده کنند و بهترین طرز رفتار و برخورد داشته باشند. (رضایی، رحیمی ۱۴۰۰)

رفتار مربیان و معلمان در مدرسه در برخورد با دانش آموزان طلاق چگونه باید باشد؟
مربیان مدرسه باید نسبت به دانش آموزان طلاق و نحوه برخورد و درک آن‌ها، عملکرد خوبی داشته باشند. هر چقدر آن‌ها حرفه‌ای‌تر و حساب شده‌تر رفتار کنند، از میزان و شدت مشکلات و آثار طلاق بر کودکان کاهش پیدا می‌کند. توجه به نکات زیر می‌تواند برای مربیان مدرسه مفید باشد. (کیایی، منصوری ۱۳۹۹)

صحبت در مورد خانواده‌های تک والدی یا طلاق
مربیان معمولاً در مورد یک تصویر رایج از خانواده برتر، یعنی پدر، مادر و فرزند حرف می‌زنند اما باید از این جهت‌گیری‌ها پرهیز کنید و در مورد همه خانواده‌ها از جمله خانواده‌های تک والدی یا طلاق نیز صحبت کنید. این مهم را باید به دور از هرگونه سوگیری‌های منفی و یا مثبت انجام دهید. (کیانپور، احمدی ۱۳۹۶)

عدم به کار بردن ترحم و قضاوت در رفتار
مربیان مدرسه بدون هیچ قضاوت و ترحمی برای افزایش اعتماد به نفس دانش آموزان طلاق بخواهند در مورد خانواده‌های خود صحبت کنند. معلم نباید دانش آموز را مجبور کند بلکه این کار باید کاملاً داوطلبانه انجام شود تا دانش آموز تحت فشار روانی قرار نگیرد. (جک و همکاران ۲۰۰۹)

نکات مهم در رفتار مربیان برای کاهش مشکلات دانش آموزان طلاق در مدرسه
۱- در کتاب‌های درسی مباحثی در خصوص خانواده وجود دارد که شما می‌توانید با شاخ و برگ دادن به مطالب آن، در خصوص طلاق و علت‌های آن صحبت کنید. (کیایی، رضایی ۱۳۹۶)
۲- نباید احساس دلسوزی و ترحمی را نسبت به دانش آموز داشته باشید و طوری رفتار نکنید که کودک دچار بزرگترین مصیبت دنیا شده است. (احمدی، منصوری ۱۳۹۸)

۳- برخی از دانش آموزانی که در آستانه طلاق هستند، ممکن است از این موضوع سوء استفاده کنند و درس نخوانند. به همین دلیل مربیان با آگاهی از این موضوع باید برای آن‌ها برنامه‌های درسی ویژه‌ای را طراحی کنند و در کنار آن به مسائل روانی افسردگی دانش آموزان نیز توجه ویژه‌ای داشته باشند. (محمد پور، کیایی ۲۰۲۲)

۴- ممکن است یک دانش آموز بخواهد در مورد مسأله طلاق خود در سر کلاس درس حرف بزند. اهمیتی ندارد که کلاس ریاضی است و یا علوم، با جان دل، پذیرای صحبت‌های او باشید و زمانی را برای برخورد مناسب با دانش آموزان طلاق کلاس خود در نظر بگیرید. (عطایی، رضایی ۱۳۹۹)

۵- برخی از کودکان واکنش‌های شدید رفتاری را از خود نشان می‌دهند و ممکن است کنترلی روی این رفتارها نداشته باشند. از این رو مربیان باید با رعایت نحوه رفتار با دانش آموزان طلاق این موضوع را با روانشناس و یا مشاوره مدرسه مطرح کنند. (محمد، رضایی ۲۰۲۲)

شیوع کرونا و آموزش مجازی در کشور و مشکلات آن در استان اصفهان ناحیه ۳ و روستا‌های اطراف و محروم ظهور بیماری کوید-۱۹ و همه گیری آن در آغاز سال ۲۰۲۲ و در ماه‌های پایانی سال ۱۳۹۸، موجب شد تا تغییرات اساسی در برنامه‌های آموزشی جهان و ایران پدید آید. این تغییرات گسترده و اثر گذار منجر به پیامدهای متعددی شد که تاکنون بررسی آنان به طور عمده با موضوع نحوه اداره و استمرار جریان آموزش همراه بوده است. بسیاری از دولت‌ها در پی انتشار ویروس کرونا، برای مهار آن، مدرسه‌ها را تعطیل کردند. این تعطیلی در بسیاری از کشور

ها بیش از ۶۰ درصد جمعیت دانش آموزی جهان را تحت تاثیر قرار داد. بر اساس برآورد (یونسکو) آموزش ۱/۳ میلیارد کودک در ۱۸۶ کشور جهان تحت تاثیر شیوع بیماری کرونا قرار گرفته است. کشورها با توجه به زمان اندک موجود و افزایش نگرانی بابت از دست رفتن زمان آموزش و آسیب پذیری فرایند آموزش، بلافاصله آموزش مجازی را جایگزین آموزش های حضوری کردند. روی آوردن نظام های آموزشی کشورها به آموزش برخط (آنلاین)، نیازهای جدید آموزشی را، هم از لحاظ زیر ساخت های اینترنتی و دسترسی به ابزاری مانند: لپ تاپ، تبلت و یا گوشی هوشمند، و هم از لحاظ رویکرد های نوین آموزشی به وجود آورده است. در کشور ما هم متأثر از این رویداد مدرسه ها تعطیل شدند، اما آموزش متوقف نشد. حتی این چالش به فرصت تبدیل شد و جهش در تولید محصولات آموزشی رخ داد؛ (در شرایط عادی بیش از هفت الی هشت سال طول میکشید) و محتوای بسیار ارزنده ای توسط معلمان تولید شد. (فلاح نژاد، پرویزی ۱۳۹۹)

چالش های کرونا

تعطیلی مدارس، دانش آموزان را با چالش هایی مانند کم تحرکی، انزوا، رشد نیافتن مهارت های اجتماعی، نبود ارتباط با دوستان، چاقی و اضافه وزن و صرف زمان زیادی در فضای مجازی مواجه و بر سلامت روانی و عاطفی آنها آسیب های زیادی وارد کرده است. مدرسه چیزی بیش از فرصت های آموزشی در اختیار کودکان قرار میدهد. سلامت اجتماعی، عاطفی و روانی کودکان در مدارس ارتقاء پیدا میکند و در واقع این مکان برای کودکان کم سن و سال امن ترین و با ثبات ترین مکان زندگی است. همچنین وابستگی هایی که بین برخی از دانش آموزان با معلمان و همکلاسی های آنها ایجاد میشود، برای سلامت روان و زندگی بهتر آنان اهمیت بسزایی دارد. تربیت یک فرایند اجتماعی است که در بستر ارتباطات شکل میگیرد اما در شرایط کرونا همه توجه ها معطوف آموزش شده است. در این شرایط، نگرانی در خصوص بی اهمیت شدن و به حاشیه رفتن تربیت جدی است. (فلاح نژاد، پرویزی ۱۳۹۹)

۱. مشکلات حوزه آموزش در دوران کرونا:

آموزش مجازی سابقه جدی و طولانی در ایران ندارد به همین دلیل است که در این راه با چالش های متفاوت و بزرگی در آن روبه رو شد چالش هایی که بخشی از آن به حوزه آموزش بر میگردد که در این پژوهش بعنوان اولین مضمون اصلی شناسایی شد مضمین فرعی که از صحبت های مشارکت کنندگان در رابطه با آن استخراج شد نیاز به زمان بیشتر آموزش عدم یادگیری عمیق فضای واقعی کلاس تفاوت های فرعی ارزیابی است مشارکت کننده با استیصال به زمان (زمان بر بودن یاددهی و یادگیری) اشاره کرد وی که دانش آموز کلاس اولی دارد اظهار میکند باید کلیپ را پنج بار شش بار برایش بگذاریم تا خوب یاد بگیرد و در ذهنش بماند سوالات را مجبورم برایش بخوانم جواب ان را هم برایش بخوانم چون هنوز نمیتواند بخواند. من سوال و جواب را پنج شش بار تکرار میکنم تا حفظ شود که این کار را سخت میکند و تقریباً هر فصلی یک هفته طول میکشد تا کامل در ذهنش جا بگیرد.

مشکلات حوزه معلم و مدرسه

در آموزش مجازی معلم نمیتواند دانش آموزان را رصد کند. عدم توانایی نظارت کامل معلم بر دانش آموزان از مشکلاتی است که مشارکت کنندگان در مورد آن صحبت میکنند:

بچه ها همزمان در آموزش مجازی با دوستانشان در حال چت هستند اما اگر آموزش حضوری بود معلم حواسش هست اگر دانش آموزان باهم صحبت میکنند تذکر بدهد.

اختلال در اینترنت و نرم افزار آموزشی باعث قطع شدن ارتباط معلم با کلاس مجازی میشود این اختلالات فنی برای معلمان و دانش آموزان به یک معضل و مشکل اساسی تبدیل شده است .
 قطع و وصل مکرر معلم مشکلی است که مشارکت کننده ای در این رابطه اظهار میکند اوایل سال تحصیلی (شاد) خیلی قطع و وصل میشد معلم اگر خارج میشد نمیتوانست به کلاس برگردد و این اتفاق بارها تکرار میشد .
 فراهم نبودن امکانات فناوری برای معلمان آنها را در ارائه تدریس مطلوب باز داشته است .
 و دیگر مشکلاتی مانند سالمندی معلم و عدم سواد رسانه ای و آموزش در فضای مجازی و...
 از سری مشکلات در حوزه ی معلم و مدرسه در آموزش مجازی هست.(مصیبی اردکانی-رضاپورمیر صالح-۱۴۰۰)

مشکلات حوزه والدین

بخش دیگری از مشکلات مجازی متوجه والدین است .در این پژوهش مشکلات حوزه والدین به مضامین فرعیه :
 تعداد فرزند محصل ، درگیری زیاد والدین ، آشنا نبودن والد با زیر ساخت ها و امکانات فناوری ، تحمیل هزینه و نگرانی والدین در حوزه ی مسائل تربیتی ؛کد گذاری شد .استمرار شیوع ویروس کرونا سبب شد تا کلاسهای درس همچنان در فضای مجازی باشد؛ نگرانی خانواده از تداوم حضور دانش آموزان در فضای مجازی ، در صحبت‌هایشان قابل درک است . خانواده ها معتقدند که آموزش حضوری هم تعلیم است و هم تربیت ،ولی آموزش مجازی صرفا تعلیم است. همه ی مشارکت کنندگان (نگرانی در حوزه مسائل تربیتی) را در صحبت‌هایشان اذعان داشتند .
 گوشی به دست شدن زود هنگام دانش آموزان ابتدایی بدون آمادگی قبلی ،باعث نگرانی خانواده ها در استفاده نا مناسب از فناوری توسط فرزندان‌شان شده است . مشارکت کننده ای در این رابطه اظهار میکند : (به نظرم همه ی والدین این دغدغه را دارند حالا که بچه ها گوشی به دست هستند ممکن است موقع سرچ ،ناخواسته چیزی را که مناسب سن آنها نیست ببینند . (مصیبی اردکانی-رضاپورمیر صالح-۱۴۰۰)

مشکلات حوزه ی دانش آموزان

مشکلات آموزش مجازی نه تنها گریبان گیر معلمان و خانواده ها شده ؛بلکه دانش آموزان را نیز درگیر کرده و عملکرد آنها را تحت شعاع قرار داده است. برای برخی دانش آموزان آموزش مجازی کسل کننده است ؛ زیرا مدرسه را مکانی برای برقراری روابط اجتماعی می دانند و برای برخی حفظ انگیزه و سازماندهی خود کمی دشوار به نظر میرسد. در پژوهش حاضر {مشکلات حوزه ی دانش آموزان} مضمون اصلی بود که در رابطه با مشکلات آموزش مجازی شناسایی شد . مضامین فرعی که در این حوزه شناسایی شدند: (بروز مشکلات جسمی، عدم زمان کافی برای امتحان، نیاز به حمایت بیشتر ، عدم تعامل مثبت با همسالان ، درگیری زیاد دانش آموز ، عدم وجود جو کلاسی و مشکلات مختص کلاس اولی ها) (مصیبی اردکانی-رضاپورمیر صالح-۱۴۰۰)

پدیده گریز از فراگیری آموزشهای رسمی یا ترک تحصیل که این روزها بخاطر محدودیتهای ناشی از شیوع کرونا افزایش یافته است متاثر از عامل‌های بنیانی مانند شخصیت دانش آموز، رویکرد والدین، سبک زندگی، اقتصاد خانوار، وضعیت کمی و کیفی مدارس و محیط اجتماعی می‌باشد.

شیوع کرونا که مرزهای زندگی فردی و اجتماعی را در جهان درنوردیده و تاثیرات خود را به شکلی بی‌سابقه بر همه چیز و همه افراد تحمیل نموده، آموزش و پرورش را هم بی‌نصیب نگذاشته بطوری که نه تنها این حوزه را از دریافت آموزشها و شیوه آموزش حضور در کلاس محروم کرده بلکه برخی از مخاطبان لازم‌التعلیم را به ترک تحصیل سوق داده است.

"ترک تحصیل" به معنای کناره‌گیری ناپهنگام دانش‌آموزان از مدرسه و برنامه رسمی تعلیم تربیت، پیش از اتمام یک دوره تحصیلی و در نتیجه ناتوانی از ادامه فراگیری دانش می‌باشد که در بطن خود زمینه‌ساز پیامدها و آسیب‌های اجتماعی است.

افزایش بیسوادی را می‌توان کمترین پیامد آسیب‌زای ترک تحصیل قلمداد کرد که خود زاینده بسیاری از انحرافات فردی و گروهی و کژرویه‌های رفتاری در جامعه است.

ترک تحصیل روندی است که به مرور زمان شکل می‌گیرد و تنها به دلیل ضعف تحصیلی دانش‌آموزان نیست بلکه بیشتر از مشکلات اجتماعی و تحصیلی در مدارس ناشی می‌شود و عواملی چون ضعف امکانات خانواده‌ها، مدارس و جوامع بر این مشکلات می‌افزایند.

در این میان شیوع کرونا و عواقب ناشی از آن نیز بر انبوه عوامل موثر در ترک تحصیل افزوده است به طوری که شماری از دانش‌آموزان به دلیل ترس والدین از ابتلا به بیماری در سال تحصیلی جاری به مدرسه نرفته‌اند و به هر ترتیب از ادامه تحصیل آنان به بهانه کرونا صرف‌نظر شده است.

در این میان استان اصفهان ناحیه ۳ با حدود ۱،۱۸۰۰ نفر جمعیت که افزون بر ۳۰۰ هزار نفر آنها دانش‌آموز هستند یکی از حوزه‌های جغرافیایی عمده کشور به عنوان الگو در تجربه‌های آموزشی و تعلیم و تربیت در زمینه‌های مختلف است.

افزایش ۲ برابری بازماندگی از تحصیل در استان اصفهان ناحیه ۳ مدیرکل آموزش و پرورش استان اهواز با اشاره به بازماندگی از تحصیل بیش از ۴۰ هزار دانش‌آموز این استان گفت: آمار دانش‌آموزان بازمانده از تحصیل در استان نسبت به سال گذشته بیش از ۲ برابر افزایش داشته است. با توجه به برآوردی که از ثبت‌نام دانش‌آموزان و آمار ثبت شده در سامانه سناد در استان اصفهان ناحیه ۳ داریم حدود ۴۰ هزار دانش‌آموز در سال تحصیلی جاری ترک تحصیل کرده‌اند.

وی ادامه داد: در حال حاضر که سه ماه از سال تحصیلی گذشته، بعید به نظر می‌رسد پرونده‌ای در مدارس باقی مانده باشد که هنوز ثبت نشده‌اند.

کرونا مقصر جدید ترک تحصیل

خدابنده ادامه داد: ترس از ابتلای به کرونا نیز در ترک تحصیل دانش‌آموزان بی‌تاثیر نبوده و برخی از خانواده‌ها مانع حضور فرزندان خود در مدرسه شده‌اند.

در سال گذشته ۱۳ هزار دانش‌آموز این استان ترک تحصیل کردند در حالی که این تعداد در سال جاری به ۴۰ هزار نفر افزایش یافته است.

وظیفه ما بازگرداندن دانش‌آموزان به فراگیری درس و تلاش برای ادامه آموزش آنان است.

کودک همسری دومین عامل ترک تحصیل

معاون آموزش متوسطه و ابتدایی اداره کل آموزش و پرورش استان اصفهان ناحیه ۳ نیز گفت: پدیده "کودک همسری" از مهمترین عوامل موثر در ترک تحصیل دانش‌آموزان مقاطع اول و دوم متوسطه و ابتدایی است.

بعد از شیوع کرونا و تبعات ناشی از آن، "کودک همسری" مهمترین عامل ترک تحصیل دانش‌آموزان مقطع متوسطه در این استان محسوب می‌شود که به همین سبب ترک تحصیل بین دختران بیشتر است و باعث شده آمار ترک تحصیل دختران حدود ۲ یا سه درصد بیشتر از پسران در دوره متوسطه اول و دوم باشد.

وی ادامه داد: عامل تاثیرگذار دیگر در این زمینه، پراکندگی استان اهواز است که باعث شده در برخی مناطق دوردست مدرسه متوسطه اول و متوسطه دوم نداشته باشیم و این امر کار را برای ادامه تحصیل دانش آموزان سخت کرده است.

مدارس دولتی و مناطق محروم

بیشترین ضربه از افت یادگیری متوجه دانش آموزان مدارس دولتی عادی و مناطق محروم است؛ واقعیت این است که در چند سال آینده، شکاف آموزشی پررنگ‌تر از امروز جلوه خواهد کرد همچنین افت تحصیلی پنهان موضوعی نیست که توجه برنامه‌ریزان را به خود جلب کند! (نور نیوز ۱۴۰۰)

بیشترین ضربه از افت یادگیری متوجه دانش آموزان مدارس دولتی عادی و مناطق محروم است، دانش آموزانی که پیش از این نیز مورد توجه نظام آموزشی نبوده و با وجود اینکه ۸۰ درصد از دانش آموزان در این مدارس مشغول به تحصیل هستند اما تمرکز امکانات و کیفیت آموزش متوجه آنها نیست و به دلیل ارائه آموزش‌های ویژه به دانش آموزان مدارس خاص، در بحث کیفیت یادگیری از آنها عقب‌تر بودند و حالا با مجازی شدن آموزش‌ها آسیب بیشتری دیده‌اند؛ واقعیت این است که در چند سال آینده شکاف آموزشی پررنگ‌تر از امروز جلوه خواهد کرد . (نورنیوز ۱۴۰۰)

هر چند که پیش از این هم در کلاس‌های شلوغ و پرتراکم مدارس دولتی و کلاس‌های چند پایه مدارس مناطق محروم ، کیفیت یادگیری دانش آموزان پایین بود و عملکرد دانش آموزان در آزمون‌های بین‌المللی اثبات‌کننده این موضوع است اما در شرایط آموزش مجازی به دلیل آنکه مشخص نیست دانش آموز آموزش‌ها را دریافت می‌کند یا اینکه والدین در حال پاسخگویی به سؤالات هستند، نمی‌توان از کیفیت یادگیری اطمینان کسب کرد و طبیعتاً نمرات هم دقت و اعتبار کافی را ندارند؛ بنابراین افت یادگیری دانش آموزان در سال‌های آینده خود را نشان خواهد داد. (نورنیوز ۱۴۰۰)

بحث و بررسی درباره الگوها و روش تدریس و مدیریت کلاس درس دوره ابتدایی به ویژه کلاسهای چندپایه مناطق محروم ، یکی از مباحث اساسی و کلیدی است که از نظر متخصصان برنامه ریزی درسی و روانشناسان تربیتی اهمیت ویژه ای یافته است . برخی این مدل کلاس هارا به مثابه یک فرصت آموزشی و پرورشی بهینه به شمار میاورند. (نورنیوز ۱۴۰۰) .

بیشترین آسیب متوجه ابتدایی استان اصفهان ناحیه ۳

بهنام بهراد عضو هیأت علمی پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش معتقد است که «بیشترین آسیب محرومیت از آموزش حضوری متوجه دانش آموزان دوره ابتدایی است چون دانش آموزان دبستانی باید مهارت پایه مانند خواندن و نوشتن را که با آموزش مجازی قابل انتقال نیست، فرا بگیرند به همین دلیل بسیاری از کشورهای اروپایی از بهار سال گذشته مدارس ابتدایی خود را تعطیل نکردند.

وی مطرح کرد: مطالعات ثانویه روی نتایج آزمون بین‌المللی تیمز و پرلز نشان داده است، زمان آموزشی که صرف ریاضی یا علوم می‌شود در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بسیار مؤثر است و افزایش زمان آموزش با عملکرد تحصیلی بهتر رابطه دارد، آموزش مجازی و فقدان آموزش حضوری به معنای کاهش زمان آموزش و متعاقباً کاهش پیشرفت تحصیلی به‌ویژه در مهارت‌ها یا دروس اساسی مانند خواندن، نوشتن، ریاضی و علوم خواهد بود. نتیجه مطالعات و بررسی‌های بین‌المللی بر روی دانش آموزان ۱۰ تا ۱۹ ساله نشان می‌دهد این گروه از دانش آموزان در زمان تعطیلی

مدارس به نسبت از قبل از آن به طور میانگین در هفته بین ۴ تا ۸ ساعت کمتر آموزش دریافت کرده‌اند این وضعیت در کشور ما نیز مصداق دارد.» (نورنیوز ۱۴۰۰)

اصول تحولات آموزش و پرورش در دوران پسا کرونا در کشور و همچنین مناطق محروم استان اصفهان
_ ضرورت وجود ابزار الکترونیکی شخصی برای دانش‌آموزان کم‌برخوردار از جمله تبلت و کامپیوتر شخصی در فرایند
تعلیم و تربیت پسا کرونا

_ لزوم توجه به سواد رسانه‌ای به عنوان یکی از اصول شایستگی‌های معلمی

_ هویت‌زدایی از مفهوم سنتی مدرسه و تغییر پارادایم‌یاددهی-یادگیری

_ تقویت بنیان‌های نظری مدرسه مجازی

_ لزوم بازتعریف عناصر برنامه درسی در دوران پسا کرونا

نظر ساختاری باز اندیشی باعث میشود تا نظام‌های تعلیم و تربیت دنیا که دچار فقدان منابع گوناگون هستند و با مشکلات عدیده‌ای روبه‌رویند میتوانند با سرمایه‌گذاری در بخش فناوری‌های نوین ارتباطی اشکال جدیدی از فنون آموزش را رواج دهند. دانش‌آموزان با توجه به فناوری‌های نوین میتوانند به واسطه ظرفیت و امکانات آن نه تنها به توسعه مهارت‌های نوشتن و یادگیری‌شان بپردازند بلکه میتوانند از دیدگاه‌ها و نقد و نظر همکلاسی‌هایشان و معلمان و دیگران در خود تحقیق بخشی خود استفاده کنند. در عصر حاضر استفاده از فناوری‌های نوین در آموزش و یادگیری موجب تغییر پارادایم آموزشی خواهد شد که مولود آن انسان و جامعه دیگری خواهد بود. فناوری‌های نوین در حوزه‌ی تعلیم و تربیت منجر به ظهور نوع جدیدی از شکل‌دهی ذهنیت میشود. (فلاح نژاد، پرویزی ۱۳۹۹)

۲- نتیجه‌گیری

اگر والدین دانش‌آموز مدرسه‌ای دارند باید او را در اولویت قرار دهند. رفتار درست با دانش‌آموزان طلاق مسأله مهمی است که علاوه بر تأثیر منفی در روحیه فرد، عملکرد درسی‌اش را نیز کاهش می‌دهد. باید با دانش‌آموزان طلاق طوری رفتار کنید که ضمن درک این قضیه، متوجه شوند که در پایان راه نیستند و با وجود طلاق والدین‌شان باز هم آن‌ها می‌توانند موفقیت‌های زیادی را به دست آورند. در این مسیر می‌توانید از مشاوران روانشناس کمک گرفت

آموزش و پرورش کشور و استان اصفهان ناحیه ۳ دوران کرونا پسا کرونا اکولوژی و زیست بوم جدیدی را تجربه میکند که همه‌ی ابعاد آن از نقش والدین، دانش‌آموزان، معلمان و مشکلات آنها، تولید منابع آموزشی، مدیریت مدرسه و برنامه‌ریزی آموزشی مدرسه به یک صورت بندی تازه نیاز دارد. بدون داشتن یک برنامه استراتژیک و راهبردی مشخص، نمیتوان اثربخشی مدارس را حفظ کرد. معلمان نیاز است آموزش‌های لازم برای یادگیری روش‌های سنجش در فضای مجازی را دریافت کنند. بنابراین سنجش ملی از یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان باید یکی از مهم‌ترین اتفاقاتی باشد که دستور کار آموزش و پرورش قرار می‌گیرد. آموزش و پرورش و نظام تعلیم و تربیت در شرایط کرونا و پسا کرونا، چنانچه نتواند بر اساس یک مدل استراتژیک و آینده‌نگارانه، برنامه‌های خود را تدوین نموده و راهبردها و راهکارها و برنامه‌های عملیاتی مناسب ارائه نماید؛ موفق نخواهد شد دوران سخت را مدیریت کرده و از آن گذر کند. اگرچه این بحران و این چالش بزرگ کرونایی، یک چالش و یک دشواری و تنگنای جهانی است، نیاز است در قلمرو جغرافیایی زاد بوم خویش با نگاهی ملی، به گونه‌ای برنامه‌ریزی شود تا آینده‌نگاری موفق

را رقم زده شود. بر این اساس، در این مقاله سعی کرده ایم تا حدودی با استفاده از منابع و مطالعات موجود، راهکارهایی جهت فائق شدن بر چالش‌های پیش روی حوزه تعلیم و تربیت پیشنهاد کنیم.

پیشنهاد و انتقاد

مشاوره و روانشناسی دانش آموزان دبستانی که فرزند طلاق هستند به صورت مستمر زیر نظر مشاوره و روانشناسی مسئولین محترم آموزش و پرورش شهرها و استان‌ها محروم کشور و استان اصفهان ناحیه ۳ برای برقراری نظم و برخورداری از امکانات و برخورداری از کیفیت آموزشی مطلوب در مناطق محروم برنامه ریزی و مناسبی را در این خصوص در دستور کار خود قرار دهند و با بازرسی از این مناطق تا حد امکان شرایط بهتری را برای دانش آموزان فراهم آورند.

پیشنهاد میشود آموزش مجازی بعنوان یک بعد تکمیل کننده ادامه پیدا کند نه این که عمده آموزشها به این صورت به روند خود ادامه دهد.

به دلیل حضور نیافتن دانش آموزان در مدرسه در چند سال تحصیلی اخیر خصوصا دانش آموزان اول تا سوم ابتدایی و قرار نگرفتن در این جو و از بین رفتن کیفیت ارتباطات اجتماعی خصوصا نبود برنامه در خصوص آموزش تربیت اخلاقی و رفتاری مناسب حرمت و جایگاه معلم و مدرسه و هنگام حضور در کلاس و رفتار مناسب با معلم، مدرسه و خانواده‌ها باید با همکاری و برنامه ریزی درست این مسئله ی مهم را به دانش آموزان توضیح و آموزش دهند. اگر بخواهیم آموزش مجازی مفید و مؤثر باشد، باید ابزارهای لازم مثل موبایل، کامپیوتر، اینترنت با پهنای باند زیاد در اختیار معلمان و دانش آموزان باشد. بدون فراهم کردن زیرساختهای آموزش مجازی، نمیتوان به پیاده سازی و اثربخشی آن امیدوار بود.

منابع

۱. اقدامات مدیریت آموزشی_ نویسنده: علی علاقه بند_ انتشارات دانشگاه پیام نور ۱۳۹۲
۲. ملیحه مصیبه اردکانی- یاسر رضا پور میر صالح- فاطمه بهجتی اردکانی_ مشکلات و چالشهای آموزش مجازی در دوران شیوع کرونا در مقطع ابتدایی_ فصلنامه آموزش پژوهی_ دوره هفتم شماره ۲۷. پاییز ۱۴۰۰
۳. ابراهیم فلاح نژاد- زهرا پرویزی- الهام اکبری- برنامه ریزی آموزش و پرورش در دوران پسا کرونا_ ششمین همایش بین المللی مطالعات اجتماعی و تربیتی در جهان اسلام_ ۱۳۹۹
۴. فیروزه بهارلو. فاطمه بهروز- راهکارهای عملی مدیریت کلاس درس در مدارس ابتدایی_ پژوهشنامه اورمزد، شماره ۴۷ ب، تابستان ۱۳۹۸
۵. علی کریمی ارقینی- نورالدین میرزایی- غلامحسین انتصارفومنی_ شناسایی عوامل مؤثر بر الگوی ارتقای کیفیت مدیریت آموزشی در مدارس ابتدایی_ فصلنامه علمی- سال هفتم- شماره چهارم- بهار ۱۳۹۹
۶. مهربی کبیرزاده نجف آبادی- زهره سعادت مند- سعید رجایی پور_ عوامل مؤثر بر جذب نیروهای توانمند آموزش و پرورش در پست مدیریت مدارس از دیدگاه معاونان و معلمان مدارس ابتدایی شهرستان نجف آباد_ فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی_ دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار- سال سوم- شماره ۳- پاییز ۱۳۸۸

۷. رضا سمیعی درونه-اصول و اهداف آموزش و پرورش ابتدایی-دومین کنفرانس بین المللی روانشناسی و علوم تربیتی - دانشگاه آزاد اسلامی شادگان-اسفند ۱۳۹۴
۸. بحران کرونا و شروع آن در ایران و جهان-ویکی پدیا-۲۰۲۲
۹. تعریف مدیریت سایت مدیر فردا-۱۳۹۷
۱۰. بلایی که کرونا بر سر دانش آموزان ابتدایی مناطق محروم آورد-نورنیوز-۱۴۰۰
11. Ainley, M. & Armatas, C. (2006). Motivational perspectives on students' responses to learning in virtual learning environments. In *The international handbook of virtual learning environments*, 365-394.
12. Alkharang, M. M., & Ghinea, G. (2013). E-learning in higher educational institutions in Kuwait: Experiences and challenges. *E-learning*, 4(4), 1-6.
13. Aparicio, M. Bacao, F. & Oliveira, T. (2017). Grit in the path to e-learning success. *Computers in Human Behavior*, 66, 388-399.
14. Cook, L. D. (2012). Teacher locus of control: Identifying differences in classroom practices. *International Journal of Multiple Research Approach*, 6(3), 285-296.
15. Betoret, F. D. (2013). Teacher Psychological needs, locus of control and engagement *Spanish Journal of Psychology*, 16, 1 – 13.